

Emma

Ingrid Bilardie de Boer

1.

Toen ik Emma voor de eerste keer zag, in het café hier, stond ze tussen een groepje mannen. Ze leek ongelukkig met zichzelf. O, ze lachte en ze praatte en ze gebaarde, wild en elegant tegelijk, maar ik wist meteen dat ze niet blij was.

‘Drukke avond,’ zei ik tegen haar toen ik haar naast me zag staan in de toiletten. Ze waste haar handen en glimlachte tegen het water.

‘Het mag van mij wel een beetje rustiger ja,’ zei ze. Toen stond ze op en keek me recht aan. Haar ogen waren helder en groen, als van een kat.

‘Heb jij het ook druk?’

‘In mijn hoofd is het altijd druk,’ zei ik.

Ik zag haar die avond nog een paar keer, een heldere flits tussen andere mensen, waar ze mee sprak, knikte, keurig glimlachte. Ze danste een paar minuten met een man, gracieus en treurig en

schudde toen haar hoofd. Hij draaide zich om en danste verder met een andere vrouw, die wel wilde en vrolijk was. De laatste keer dat ik haar zag had ze zich in een hoekje verstopt. Ze rommelde in haar tas. Het leek me niet dat ze werkelijk iets zocht en ik vermoedde dat ze trachtte haar gezicht te verbergen. Ik wenste haar goedenacht toen ik langs haar liep, maar keek er wel voor uit die woorden ook echt uit te spreken.

2.

‘Waarom kom je hier?’

Ik zat met mijn rug tegen de muur, de wand van de bank leunde veilig tegen mijn linkerarm aan. Mijn benen had ik onder me opgetrokken. Ze was naast me gaan zitten zodat ze ook met haar rug tegen de muur zat. Samen in de donkerste hoek van de bar.

‘Jij bent tenminste kalm,’ zei ze terwijl ze haar tas open knoopte en haar hand doelloos door de inhoud liet roeren.

‘Dank je,’ zei ik en het lukte me om het bedanken niet als verwijten te laten klinken.

‘Je vindt het niet leuk hier,’ zei ik.

Ze schudde haar hoofd. Haar lange haren schudden mee. Lang zwart haar. Geverfd, leek me.

‘Waarom kom je hier? Als je het niet leuk vind, waarom dan?’

‘Ik moet mensen spreken.’

Ze gebaarde naar de dansvloer.

‘En zij willen mij spreken. En als ze genoeg gezegd hebben dan schrijf ik het op. Baas blij, geld op mijn rekening. Simpel. Maar leuk? Nee.’

‘Ik snap het,’ zei ik en dat was ook zo.

Ze liet de tas een ogenblik met rust en richtte haar ogen op de mijne. Licht weerkaatste in het groen en een ogenblik lang kon ik zweren dat het haar ogen zelf waren die straalden.

‘Vind je het goed als ik zo nu en dan even bij je ga zitten? Uitblazen?’ vroeg ze.

‘Ik zal niet tegen je praten,’ beloofde ik. Ik nam een slok van mijn cola en hield mijn mond.

3.

We werden vrienden, Emma en ik. We spraken niet veel en dat was ook niet nodig. Andere mensen spraken voor ons. Het was prettig om de kroegbewoners te leren kennen, hun onwaarschijnlijke avonturen te volgen en je te verbazen over hun keuzes en capriolen en tegelijkertijd nooit echt betrokken te raken. Tenslotte ging het Emma alleen om het losse stof dat ze tot artikelen kon betoveren en ik lifte mee op haar excuus. Diepgang was niet nodig, ongewenst zelfs. Onze kroegvrienden gingen zozeer op in zichzelf dat ze nauwelijks merkten dat wij bestonden. Emma schreef goede stukken, in die periode, al zeg ik het zelf. Ik las ze allemaal.

Na verloop van tijd werd het een verslaving, het bezoek aan de kroegen, het jagen op verhalen en zoals bij veel verslavingen het geval is, bleek het nooit echt leuk te zijn als we terugkeken. Teveel ellende en narigheid. Het kostte moeite om de buitenstaander te blijven. Voor we het wisten lekte uit waar we woonden. ‘s Nachts belden er mensen aan onze deur, soms bij mij, soms bij Emma. Ze zochten hun fiets of ze wilden geld lenen of ze dachten dat wij het wel gezellig zouden vinden om nog even na te borrelen. We dronken geen alcohol, Emma niet en ik niet en van naborrelen kon hoe dan ook geen sprake zijn. Helaas bleek drie uur ‘s nachts niet het juiste moment te zijn om iemand die ladderzat is daarvan te overtuigen zonder de burens te storen.

Toen we na de zoveelste doorwaakte nacht samen klaagden en koffie dronken, Emma had een bijzonder onsmakelijke ruzie met haar buurman gehad en ik moest die nacht de politie bellen om de rust in mijn straat te herstellen, besloten we onze werkzaamheden te verplaatsen naar kroegen in een andere omgeving. Daar

ging het beter. Wij waren nieuw en de mensen waren nieuw, ze wisten niet waar we woonden en zo samen hadden we redelijk leuke avonden.

‘Zonder jou zou ik nooit naar dit deel van de stad gegaan zijn,’ zei ze op een avond. Tevreden krabbelde ze losse woorden in haar rode notitieboekje.

Ik was verbaasd.

‘Dat begrijp ik niet,’ zei ik.

Ze keek me aan. Zonder haar ogen van me af te halen stopte ze het notitieboekje en de pen in de zak van haar jas.

‘Jou wil ik de wereld tonen,’ zei ze en draaide traag en vervolgens steeds sneller rond met haar armen hoog omhoog en wijd gespreid. Ze legde haar hoofd in haar nek en gilde. Met een woeste zwaai liet ze haar armen naar voren vallen. Ze greep mijn handen en trok me mee. Om en om tolden we over de stenen van de stad.

‘De hele wereld voor de eerste keer. Alles wat oud is zal nieuw lijken omdat jij bij me bent.’

Zo plotseling als haar dans begon eindigde hij ook.

‘Cafés zijn erg vervelend,’ zei ze.

Ze trok een sprintje en verdween seconden later in de tram. Er bleef me niets anders over dan alleen naar huis toe lopen.

4.

Ik ontdekte van welke muziek Emma hield toen we samen naar Haarlem reden. Ik wilde een meubel oppikken bij een handel in brocante in Vogelenzang, Emma wilde beslist naar een kleine meubelzaak in Haarlem. Ze had op internet ontdekt dat deze winkel de kast verkocht die ze al tijden zocht. Ik zei dat ze met me mee kon rijden, zij zei dat ze een busje had en dat ik beter met haar mee kon rijden. Dus gingen we die kant op in haar auto en was zij de baas over de radio. Ze hield van country.

‘Het zijn de woorden,’ zei ze, ‘die Hollandse smartlappen met hun vreselijke hoor eens hoe sneu ik ben - ondertoon, dat is een aanslag op je gemoed. Country heeft kracht. Optimisme.’

‘En jij bent een optimist,’ stelde ik, omdat ik het meende te begrijpen.

Ze keek me even van opzij aan.

‘Integendeel,’ zei ze ernstig. ‘Ik heb iedere gram optimisme nodig die ik krijgen kan. Zelf heb ik niets.’

Ik keek naar buiten en zweeg. Zo had ze me het liefste en dat was terecht.

5.

Emma veranderde toen ze haar man ontmoette. O, de eerste weken waren leuk. Geweldig zelfs! Mijn Emma, verliefd. Ik keek tevreden mee hoe ze zich nerveus maakte, mooi maakte, druk maakte en vervolgens in het café koel en afstandelijk trachtte te zijn. Het lukte haar nauwelijks. Ze was het verliefd zijn ver voorbij, ze hield volledig en met een totale overgave van hem. En hij vond haar grappig. Dat zag ik aan de manier waarop hij glimlachte als ze dacht dat hij het niet zag.

Na die eerste weken begonnen ze elkaar te ontmoeten op andere plaatsen. Ze aten samen in kleine restaurantjes en dronken koffie in elkaars huis. Ik nam wat afstand. Het was beter, dacht ik, als ze aan hun relatie konden wennen zonder drukte om mij. Bovendien begon ik genoeg te krijgen van het kroegenleven. Ik had een nieuwe baan, één die ik leuk genoeg vond om me er voor in te spannen en het cafécircuit met haar eindeloze stoet merkwaardigheden verveelde me inmiddels, maakte me moe. Ik maakte langere werkdagen en zo nu en dan ging ik uit met een collega. We bezochten het theater en dronken langzame drankjes in het nabijgelegen grand café. Het was gezellig. Anders. En in veel opzichten beter.

6.

Emma veranderde van werkgever. Ze werkte voor een aantal kranten tegelijk en schreef veilige achtergrondstukken en korte verslagen over tentoonstellingen en exposities. Soms nam ze me mee.

In de kerstvakantie verhuisde van haar oude huis in de binnenstad naar het moderne appartement van de man met wie ze zou trouwen. Het deed haar geen goed. Het contrast tussen haar bleke huid en donkere haar werd sterker. Ze vermagerde en make-up overschaduwde steeds vaker haar blik. Ze belde me niet meer om mee te gaan naar de galleries of de producties. Ik geloof niet dat ze veel schreef. Ze ging niet uit. Ach kom op. Ze ging niet eens het huis uit.

Nu moest ik mijn best doen om het contact te onderhouden en dat was een rol die me matig paste. Mijn vrolijke, wilde, gekke Emma was veranderd in een kamerplantje en een zielige bovendien.

‘Heb je heimwee naar je huis?’ vroeg ik een aantal keren. ‘Of valt hij tegen, die man van je.’

‘O, Ilse,’ zei ze. Meer niet. O, Ilse en daarmee mocht ik het doen.

Nu nam ik haar mee, eerst voor een lange rit over het platteland en een paar dagen later haalde ik haar op met de mededeling dat we naar een stad gingen. We reden helemaal naar Haarlem en ik liet de radio countrymuziek spelen. Halverwege de terugrit begon het te sneeuwen, heel rustig, met grote witte vlokken. Het was magisch en ik weet niet of ze er van opknapt.

Daarna zag ik haar pas weer in het ziekenhuis, luttele minuten voor haar dood.

‘Ik geloof niet dat ik zo goed ben in leven,’ fluisterde ze.

Dus dacht ik lange tijd dat de artsen gelijk hadden en zij zélf de medicijnen had geslikte die de politie op haar nachtkastje vond.

7.

We spraken over optimisme. Dat herinner ik me. Emma zei:

‘Ik heb iedere gram nodig die ik krijgen kan. Zelf heb ik niets.’

Dat dit gebrek haar doodde, daar ben ik lang van overtuigd geweest.

8.

Na een paar weken begon ik de cafés te bezoeken waar Emma en ik zo vaak samen geweest waren. Misschien hoopte ik iets van haar terug te vinden.

Het kroegenvolk bleek loyaal. Ze kenden me nog, informeerden naar Emma en beklaagden haar dood. Natuurlijk hadden ze opgemerkt dat zij hoofdrollen speelden in Emma’s verhalen voor de uitgaansbladen. Natuurlijk hadden ze gemerkt dat we wegwaren en dat iemand anders de bladen vulde.

‘Maar als jullie wisten wat we hier deden, waarom zeiden jullie daar niets over?’ Ik begreep er niets van. Emma was niet bepaald zachtmoedig geweest in haar schetsen van het nachtleven en niemand had haar tgengehouden.

‘Haar verhalen maakten ons beroemd.’

Daar kon ik, nuchter en wel, niets tegenin brengen. Er was zelfs een verzameling van haar schrijfsels uitgebracht, een knullig samenraapsel kopieën van kopieën. Ik beloofde een betere versie.

Emma’s naam gonsde rond, er werd over haar gesproken, met mij, tegen mij en om mij heen en ditmaal was ik volledig betrokken.

‘Emma heeft haar huis eerder al verkocht. Ze is bij haar man

gaan wonen, een paar weken voor haar dood,' vertelde ik als antwoord op de vraag waarom haar huis al zo snel na haar dood door anderen bewoond werd.

'Haar man? Getrouwd? Echt getrouwd, met papieren?'

'Ik geloof het wel. Ze noemde hem haar man.' Emma noemde niet iedere liefde haar man of vent, dat vond ze vreemd en klein.

'Niets van mij bij,' zei ze dan. 'Allemaal slechts te leen.'

'Het geld,' knikte er een.

'Volg het geld,' zei de ander. Een derde moest lachen. Als 'volg het geld' een grap was dan ontging me de clou.

Maar ik deed wat ze zeiden en het geld wees naar hem. Hij kreeg het allemaal, de hele opbrengst van haar oude huis, al het geld op haar spaarrekening. Geen enkele andere nabestaande of erfgenaam. Ze waren al maanden getrouwd, toen ze me in het ziekenhuis toefluisterde hoe weinig ze van leven begreep. Hun trouwdag bleek op een mistig dag in oktober te zijn geweest en als getuigen hadden ze twee van de op dat moment aanwezige ambtenaren gevraagd.

9.

Vandaag, een jaar na Emma's dood, rond ik mijn onderzoek af. Het is een dikke map geworden en ik vraag jullie vooral op het inlegvel te letten. De man die op de afbeelding staat: onthoud zijn gezicht. De politie wil hem spreken. Ik ook.

De rest van de map is gevuld met alles waar advocaten dol op zijn. Verklaringen, bewijsstukken, het complete godvergeten spoor van papier dat hij achter zich liet. En laat. Ik heb hem gezien, in een flat in Alkmaar. Ik vroeg me af of ik het kon, wachten op de parkeerplaats en dan mijn voet naar het gaspedaal laten glijden, in plaats van naar de rem. Kan ik liegen en huilen, kan ik veinzen dat ik mijn onhandigheid, die hem zijn leven heeft gekoste, meer dan wat ook ter wereld betreurt?

Misschien.

Kan ik leven met de gedachte dat ik een leven voortijdig heb beëindigd?

Misschien. En dat is niet goed genoeg. Emma zou het nooit goedkeuren als ik toestond dat hij nog een leven nam, ook niet, of misschien in het bijzonder niet, mijn eigen leven.

Dus geef ik de map af, hier, aan jullie, en een paar kilometer verderop, aan het bureau. En ik vraag je, vergeet hem niet. Vergeet haar niet. Vergeet mijn Emma nooit.